

Lo Floc, amb per la llengua

Albert Turull Rubinat, doctor en Filologia Catalana, professor de Sociolingüística a la Universitat de Lleida i membre

Em comuniquen els amics de Riudoms que *Lo Floc* ha arribat a publicar ja vint-i-cinc articles en aquesta secció, sobre llengua. Tenint en compte que aquesta no és pas una revista especialitzada –ni en lingüística ni, en principi, com és lògic, en res que no sigui el seu àmbit d'actuació–, la dada és digna de ser destacada, i celebrada. Deixeu-me afegir que per a mi és un honor que els amics adés al·ludits hagin pensat en la meua perifèrica persona per redactar l'article que esteu llegint; és a dir, d'alguna manera, per retornar l'honor tot fent honors a la celebració. I, en fi, no vull deixar de fer constar la meua impressió pel fet que a l'arrel de tot plegat hi hagi l'enyorada personalitat d'un referent –i també amic– compartit, ara i sempre, com és la del reusenc Ramon Amigó; això no deu ser pas, o no del tot, una casualitat, ni una dada irrellevant: hi ha fils subtils, a voltes subterranis, que relliguen generacions, territoris, persones...

Sigui com sigui, és evident –i més encara vist des de fora: evident i espectacular– que la fita d'assolir la rodona xifra de les cinc mans resulta rellevant i, com a mínim, digna d'elogi i, per tant, de l'esmentada celebració: no sols a casa, no sols a Riudoms i per part del meritori centre d'estudis que publica *Lo Floc*, sinó en tot l'àmbit de la nostra llengua i de la nostra cultura, que és un àmbit nacional –en el sentit autèntic de l'expressió, com bé sabia (i ens ensenyava) Ramon Amigó, precisament...

El mèrit, com és lògic, no és estrictament individual –per molt que, sens dubte, una persona concreta (aquella en qui tots estem pensant, i val a dir que, efectivament, ho fem en femení) en sigui l'ànima i la clau– sinó que, ben mirat, aquesta gesta reflecteix com un mirall tota una altra feliç realitat: la cura i l'atenció a favor de la llengua pròpia que ha tingut i té el món cultural i associatiu de Riudoms (amb el CERAP i *Lo Floc* en primer terme, no cal dir-ho), i doncs

per extensió tota aquesta vila del Camp. En aquest sentit, és reveladora la llista increïblement extensa d'aportacions a (i de) *Lo Floc* relacionades amb la llengua o amb el fet lingüístic que oferia Maria Eugènia Perea (ella, sí) en el número 217 d'aquesta mateixa publicació (pàgines 24-33). Ja el títol de l'article que inclou la taula (de fet, les taules, dues) en qüestió era ben explícit i ple de reivindicació: «CERAP i *Lo Floc*: trenta-vuit anys de sensibilitat envers la llengua catalana».

En un nivell intern –d'estructura de la revista– és cert que aqueixos 38 anys presenten variacions i fins i tot fluctuacions, a més d'una enorme (i lògica) diversitat pel que fa a la naturalesa dels textos relacionats amb la llengua, cosa que inclou des de notícies i nòtules fins a articles més extensos, ja siguin de divulgació en sentit ampli o bé més especialitzats. Hi ha de tot, pràcticament, i això bé que és una mostra –una altra– d'allò que dèiem abans: l'extraordinària dedicació,

el gust

re de la Societat d'Onomàstica de Catalunya

gairebé predilecció, de *Lo Floc* i del CERAP per la llengua, ja siguin aspectes concrets de la llengua catalana (de la seva estructura, de la seva gramàtica, de la correcció, de l'ensenyament, de la traducció, etc.) o bé de la seva realitat sociolingüística, o fins i tot del fet lingüístic contemplat en general, més enllà d'una llengua en particular.

Tanmateix, tal com s'anunciava al final de l'esmentat article de Maria Eugènia Perea en l'anterior número de *Lo Floc*, el propòsit i el motiu d'aquest que se m'ha encomanat –i que esteu llegint, si és que heu arribat fins aquí– no és de fer un repàs i una valoració de tot allò que aquesta revista ha publicat sobre llengua des de la seva aparició (aquells 38 anys!), sinó que se centra en la secció actual, anomenada justament Llengua, la qual com dèiem ha arribat a la seva aparició número 25, des d'una primera de finals de l'any 2008 fins a aqueixa de vuit anys després.

Es tracta d'una secció d'una certa

ambició i d'una remarcable constància. La constància es demostra pel fet mateix d'haver arribat a publicar 25 articles (amb aquest, 26, i els que vindran), però també pel fet que, sense haver assolit una continuïtat absoluta (car hi ha hagut alguns números de *Lo Floc* en què no ha

«És reveladora la llista increïblement extensa d'aportacions a (i de) *Lo Floc* relacionades amb la llengua o amb el fet lingüístic»

aparegut la secció de Llengua), no s'ha deixat passar mai més de dues (o, en un sol cas, tres) absències seguides. Això vol dir que n'hi ha la voluntat, és clar, però vol dir també, com prou sabem tots els qui ens dediquem o ens hem dedicat a

empènyer publicacions periòdiques, que hi ha al darrere un esforç molt meritori –i ben poc visible, però imprescindible– de pensar, planificar, contactar, demanar originals i fins i tot perseguir els autors quan els terminis comencen a fer patir més del compte... Constància, doncs. Però dèiem també ambició, o una certa (i ben raonable, i també lloable) ambició: en el sentit que, en part a diferència de l'anterior etapa, en aquesta que ara comentem l'encàrrec dels articles acostuma a ser a autors de fora del CERAP, i els temes que hom hi tracta solen presentar un nivell que, sense arribar a ser el d'una aportació acadèmica extremament especialitzada, cosa que estaria fora de lloc, sí que tot sovint esdevenen textos d'una certa notorietat, i gairebé sempre perfectament «exportables» (o llegibles, que d'això es tracta) més enllà de Riudoms o del Camp de Tarragona. En aquest sentit, val a dir que és tot un encert (no només per a la secció de Llengua, sinó per a tot *Lo Floc*, és clar) la presència d'aquests articles

a la xarxa –singularment a través de la plataforma de revistes catalanes RACO–, ja que això, tal com s’ha demostrat a bastament, no sols facilita l’accés a aquests textos a qualsevol persona o institució del país (i del món!), sinó que, com a principal efecte, multiplica de manera exponencial el nombre de visites i, doncs, de lectures que té cadascun dels articles en qüestió. Tot són avantatges.

Un altre tret destacat dels 25 articles d’aquesta etapa de la secció de Llengua és la seva diversitat, com no podia ser altrament. A desgrat de la coherència en aquella constància i aquell grau d’ambició que acabem de comentar, i a desgrat també del fet que la via d’arribada dels articles acostuma a ser l’encàrrec explícit, és lògic i natural (i bo, sens dubte) que cada article l’enfili per la seva banda, de tal manera que, comptat i debatut, al cap de 25 textos siguin molts –per no dir que també 25– no sols els temes que configuren aquesta petita constel·lació, sinó també les branques diferents d’allò que en termes acadèmics se sol denominar filologia, o lingüística en sentit ampli. És així que hi ha contribucions que pertanyen a la lingüística històrica, a la dialectologia, a l’onomàstica, a la gramàtica, a la sociolingüística, a la traductologia, a l’ensenyament de llengües, a la ludolingüística i tot.

Com ja s’ha dit, fou el reusenc Ramon Amigó, al costat dels amics del CERAP, l’inspirador i impulsor d’establir aquesta secció amb caràcter constant, de manera que no ha de fer estrany que ell mateix, a l’inici, signés alguns dels articles; en concret són tres, entre els números 186 i 195 de *Lo Floc*, els dos primers dels quals foren seguits (i, de fet, dues parts d’una més extensa contribució, sota l’epígraf «Caçador de *males* paraules», de ressonància audiovisual en una

època) i el tercer i darrer del mateix any en què moriria aquest gran mestre de la nostra cultura. Sens dubte, si aquell setembre de 2011 el fat no hagués vingut a endur-se la vitalitat de Ramon Amigó, haurien estat moltes més encara les seves aportacions a aquesta secció, tan encertades en el to i en la vivacitat de la llengua com eren, tan exemplars.

Altres articles, com el darrer d’Amigó, han fet referència a la toponímia o a l’onomàstica en general, com ara el de la rossellonesa Renada-Laura Portet (núm. 201), abrandat i reivindicatiu com la seva autora, o el

«Un relat plural que resulta no sols molt enriquidor per a tota mena de lectors, sinó també la demostració de com és de necessària –i meritòria– la tasca d’associacions com el CERAP»

de Josep Moran (núm. 211), que és una ressenya del llibre *Onomàstica de Riudoms*, una important monografia signada per un altre dels noms destacats del CERAP (i de més enllà del CERAP i de Riudoms), Eugeni Perea i Simón. També constitueix una valoració d’una obra concreta, si bé en el fons ho és de tota una figura clau de la filologia catalana actual (el dialectòleg i romanista mallorquí Joan Veny), la contribució de Jaume Corbera (205).

La història de la llengua, amb enfocaments també diversos (i

òbviament referint-se a èpoques, episodis o personatges no pas menys diversos) s’ha fet present en els articles de Clara Barnada sobre Pompeu Fabra (189), de Jordi Ginebra sobre el català després de la Guerra de Successió (202), de Joan Martí i Castell sobre l’obra de la Mancomunitat en l’àmbit cultural (208) o de Jordi Manent i Mercè Solé (209) sobre la persecució de la llengua catalana de la Nova Planta ençà. Algunes d’aquestes contribucions, com es pot observar, es troben a cavall de la sociolingüística o fins de la política lingüística (en podríem dir sociolingüística històrica, doncs), amb la qual cosa no resulten gaire allunyades d’altres que obertament tracten qüestions actuals de política i llengua, com ara les de Francesc Bitlloch (200), Albert Turull (204) o Francesc Marco Palau (207). Podem sumar-hi els enfocaments reivindicatius d’Helena Pérez Llorca (194), per no parlar d’un primer article del ja esmentat Jaume Corbera (188), en aquesta ocasió posant en relleu moltes de les interferències que el castellà (i el francès i l’italià a la Catalunya del Nord i a l’Alguer, respectivament) provoca en els diferents nivells (fonètic, morfològic, lèxic, semàntic, etc.) de la nostra llengua, fins al punt de desfigurar-ne part del caràcter genuí.

També a prop dels nivells de llengua, o de diferents aspectes gramaticals (normatius o no), se situen articles com el de Víctor Pàmies (196), sobre dites i refranys (paremiologia), o el de Josep Murgades (206), sobre ortografia (...i ortografistes), si bé amb un enfocament de caràcter històric i fins sociolingüístic que hauria permès classificar-lo al costat dels textos esmentats en el paràgraf anterior. L’enfocament de Ramon

Marrugat (214), per contra, prové d'un aspecte molt més divertit i jugarer: els jocs de llengua (ludolingüística), i si bé ho fa, en principi, amb motiu d'unes divertides confusions de lectura anomenades xius, això li dóna peu per explicar-ne alguns altres.

Una tasca molt més aplicada (pràctica, professional) que es fa amb la llengua i per la llengua és sens dubte la que duen a terme els traductors, i són com a mínim tres els articles de *Lo Floc* que s'hi refereixen, sempre a partir de l'experiència personal (i professional) de tres magnífics traductors, com són Lluís M. Todó (197), Joaquim Mallafrè (210) i Miquel Cabal (213). I no menys «aplicada» i professional és la labor dels ensenyants; doncs resulta que són també tres les aportacions que provenen d'aquesta pràctica: si Olga Cubells (190) posa la llengua en relació amb l'actual sistema universitari (amb una visió crítica, i no li'n manca raó), Marc Llauredó (212) explica en canvi la vivència d'explicar Catalunya (i el català) a l'estranger (a Jerusalem), i Noemí Hermoso (215) ens introdueix des de dins en l'experiència de l'ensenyament del català a un col·lectiu de persones immigrades, a Riudoms mateix.

En definitiva, com dèiem abans, un roser de temes i d'enfocaments realment esplèndid, i al capdavant una mostra magnífica de com la reflexió i la comunicació d'experiències sobre la llengua permeten de construir, amb constància i ment oberta, un relat plural que, fet i fet, resulta no sols molt enriquidor per a tota mena de lectors, sinó també la demostració de com és de necessària –i meritòria– la tasca de revistes com *Lo Floc*, d'associacions com el CERAP... i de gent com la que nodreix i empeny aquestes iniciatives. Per molts anys! »

Collage d'uns quants articles publicats darrerament a la secció Llengua de *Lo Floc*.